

EL PAÍS DEL DOS I EL PAÍS DEL TRES

**AVENTURES I DESVENTURES DE LES
FIGURES MUSICALS**

CONTE DIDÀCTIC

Conxa Trallero Flix

EL PAÍS DEL DOS I EL PAÍS DEL TRES

Aventures i desventures de les figures musicals

Conxa Trallero Flix

Una vegada, fa molts i molts anys, hi havia un país en què vivien les figures musicals; era un lloc agradable, encara que un mica particular: l'únic que interessava i preocupava als seus habitants era el *temps*, tot el dia parlaven del temps, però no del temps meteorològic, no; parlaven del temps que es mesura amb el rellotge, i que en aquest país havia estat substituït per un metrònom.

Les figures es movien a diferents velocitats, que sempre es comptava en temps; així, n'hi havia que es movien tan lentament que necessitaven quatre temps per fer una passa

altres es movien una mica més ràpidament i per fer una passa tan sols necessitaven dos temps

o un temps

Altres figures es movien tan de pressa que per durar un temps havien de fer dues, quatre o fins i tot vuit passes.

Us he de dir que les figures tenien un aspecte diferent segons la seva durada; totes tenien un cap rodó, però mentre n'hi havia que el tenien blanc altres el tenien negre

La majoria tenien un pal que els feia de columna vertebral i les ajudava a mantenir-se rectes, amb el cap amunt o amb el cap avall

algunes, les que es movien més ràpidament, tenien unes potetes que les ajudaven a desplaçar-se

Això sí, al país de les figures estava **completament prohibit** semblar un **sis o un nou**

cosa que passava de vegades quan una figura es posava el vestit al revés abans de sortir -massa de pressa- de casa. Les altres es reien tant d'ella que havia de tornar-hi a posar-se bé el vestit

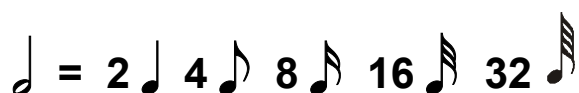
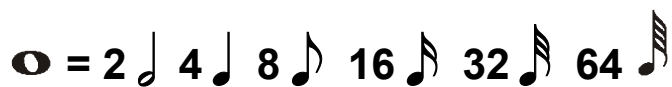

La **Reina** de les figures era la **rodona (●)**, que era la més llarga, encara que els més vells del poble parlaven d'una figura encara més llarga que ella, la

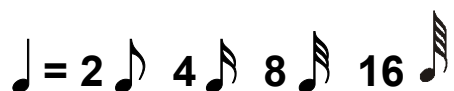
quadrada (≡) que necessitava vuit temps per fer una passa!!!. Com li resultava molt difícil adaptar-se als temps moderns, es deia que vivia dalt d'una muntanya, apartada d'aquest món, massa ràpid per a ella. Les poques vegades que apareixia, adoptava una figura més en consonància amb les altres, mirant de representar la "quadratura del cercle" o "l'arrodoniment del quadrat" (||o||).

Molt sovint arribaven al país conjunts de músics, cantants i orquestres que feien sonar les figures, la qual cosa les feia sentir molt contentes i útils a la societat.

Totes les figures eren com de família i tenien entre elles una relació curiosa: quan es posaven per ordre de **més a menys durada**, cada una valia el **doble que la següent** i **la meitat que l'anterior**; per exemple una blanca durava mitja rodona i dues negres, i així amb totes les figures. Els agradava molt fer el joc de les files i cada vegada es posava una figura diferent al capdavant de la fila, la qual cosa les permetia adonar-se d'aquesta relació.

Malgrat que ja he dit que la **Reina** era la **rodona** perquè era la **més llarga** de les que estaven en actiu, la més important de totes era la **negra**, que era la **Princesa del Temps**. Ella marcava la velocitat del temps i per tant manava sobre les altres figures, indicant a quina velocitat s'havien de moure totes. Molt sovint les figures es posaven en fila i la negra era la primera; la **negra** manava molt, sempre deia: "jo tinc **la mateixa durada que 2 corxeres, 4 semicorxeres, 8 fuses, 16 semifuses....**"

Algunes figures anaven sempre d'una en una pel carrer i en canvi d'altres feien grups, perquè eren tan i tan curtes que als músics els costava

molt fer-les sonar i ningú no tenia temps de sentir-les. Van decidir unir les seves potetes per tenir més protagonisme i per facilitar a tothom les coses. Els grups que formaven, sempre respectaven les ordres de la negra i per tant les **corxeres** s'unien en grups de **dues**, les **semicorxeres** en grups de **quatre**, les **fuses** en grups de vuit

A més, de vegades mentre es bellugaven recitaven unes estranyes síl·labes que les ajudaven a seguir bé el temps

ta ti-ti ta ti-ri-ti-ri ta

Aquest sistema de dividir el **temps (la negra) en 2, 4, 8, 16 figures** donava nom al país, que se'n deia **El País del Dos**, perquè tots els números eren múltiples de 2. Totes les figures que hi vivien se sentien molt orgulloses d'haver trobat un mètode tan intel·ligent (modèstia apart) i tan exacte per mesurar les seves durades... Ah! També existien formes de mesurar el silenci; hi havia figures que s'encarregaven d'organitzar-lo, tenien el mateix nom i durada que les altres, encara que diferent aspecte i també es relacionaven a partir del dos. Per tant, un silenci de negra valia dos silencis de corxera, quatre silencis de semicorxera, 8 silencis de fusa, 16 silencis de semifusa.

$$\{ = 2 \gamma \quad 4 \gamma \quad 8 \gamma \quad 16 \gamma$$

Les figures, per tant, eren felices en aquest país, ple de ritme i de música. Quan arribaven els músics, aquests les reunien formant **compassos de dos, tres i quatre temps**, que servien per fer diferents coses: quan volien ballar el vals, les agrupaven en compassos de tres temps i accentuaven el primer de cada un dels tres

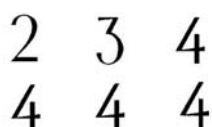
si volien desfilars a ritme de marxa, les agrupaven en compassos de dos temps, amb accent al primer, o sigui cada dos temps

si volien explicar una història o un conte amb música, triaven el compàs de quatre, que tenia el accent cada quatre temps i permetia cantar text amb frases més llargues

Si volien escriure una partitura, cosa que passava tot sovint, indicaven el **compàs** al començament fent servir una xifra que tenia forma de **trencat**

Perquè tothom ho entengués, fins i tot les figures que estaven fent Primària, els músics explicaven que la rodona era com un formatge del qual en fèiem parts (generalment 4) i n'agafàvem les que volíem

Per exemple si volíem reunir les figures en compassos de dos temps, o sigui dues negres, el formatge (la rodona) es dividia en quatre parts i se'n agafaven dues. Això s'indicava posant el trencat 2/4 al començament. Si volíem fer un compàs de tres temps, s'indicava 3/4, és a dir que fèiem quarts de la rodona i n'agafàvem tres. El número de sota del trencat sempre era el **4**, perquè és el que correspon a la **negra (en relació a la rodona)** la qual, com ja sabeu, era la **Princesa del Temps**, vol dir que era la que tallava el bacallà.

Eren felices, les nostres figures, però com que tot no dura eternament, un bon dia van veure com canviava la seva vida per sempre.....

Van arribar al **País del Dos**, Tres Savis Matemàtics que estaven fent una investigació o treball de camp sobre la vida de les figures musicals. Quan van arribar totes les figures els van voler ensenyar com eren i com vivien, i com que estaven tan i tan orgullosos del seu sistema numèric, de seguida van posar en antecedents als savis. La **negra**, que era la **Princesa** i a més s'ho tenia bastant cregut, va explicar de quina manera totes les altres figures havien de respectar la velocitat que ella els marcava i com les figures s'agrupaven seguint també les seves ordres: ella, **la negra, era igual a 2 corxeres, 4 semicorxeres, 8 fuses, 16 semifuses...**

Mentre les figures anaven explicant als Savis el seu meravellós sistema van començar a notar que alguna cosa no rutllava: el savis no deixaven de moure el cap com si alguna cosa els preocupés, fins que, finalment van dir una mica enfadats:

- I el 3? On és el número 3?

La **Princesa del Temps** es va quedar molt sorpresa; ella havia sentit a parlar del número tres; de fet, quan els músics les agrupaven en compassos n'hi havia un que tenia **tres** temps, però no li semblava, ni de bon tros, que fos un número gens important com per prendre's la molèstia de pensar-hi ni que pogués tenir relació amb les durades de les figures.

Els Savis van dir que això del compàs de tres temps estava bé, però que ells es referien a la possibilitat de **dividir un temps en 3, 6, 12 parts**, tal com es feia amb el 2, 4, 8, etc.....Els Savis van continuar dient no-se-què de l'enorme discriminació que patia el número tres en el **País del Dos** i les figures van témer que estaven molt decidits a defensar la causa del tres, costés el que costés i que potser estaven a punt de perdre els seus privilegis...

Dit i fet. Els Tres Savis van comprar un terreny a bon preu ben a prop d'allí, es van tancar uns quants dies a pensar; van omplir fulls i fulls de càlculs i

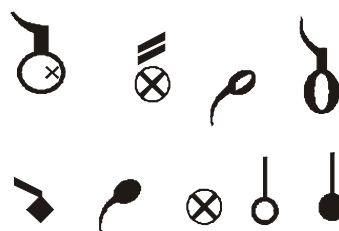
fórmules matemàtiques per trobar una solució i poder incloure el número tres en la vida de les figures musicals.

Després de tres setmanes van reaparèixer amb cara de satisfacció

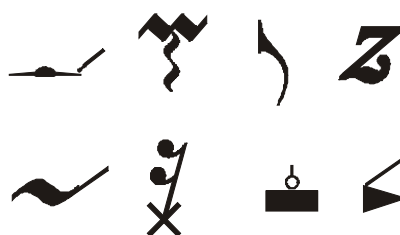
- Ja ho hem trobat! - van dir-. Ja tenim la solució!

Les figures van acudir a la plaça, que era el lloc de reunió habitual i allí van haver de sentir les propostes dels Savis Matemàtics. En un primer moment, aquests havien pensat de crear figures noves per representar el 3 i la seva família, però es van adonar que això complicaria molt la vida dels músics i dels estudiants de música, que haurien d'aprendre el funcionament de més figures, amb els seus corresponents silencis. Us imagineu, amics, què hagués estat de la nostra vida musical si haguessin adoptat aquesta mesura? Per fer-vos-en una idea, tan sols cal que consulteu els esbossos de les figures que volien implantar, els quals han estat trobats pels arqueòlegs musicals, i veureu del que ens hem lliurat!

Les figures:

Els silencis:

Per sort, els Savis es van compadir dels músics i es van inclinar per una solució menys cruel.

- Tan sols cal afegir un signe -van explicar- anomenat puntet, que no és més que un punt dels que s'utilitza al final d'una frase del llenguatge (•), establir que val la meitat de la figura a la què acompanya i a la qual s'hi suma, i això donarà com a resultat que aquesta figura duri tres vegades més que la

següent. La **Princesa del Temps**, en aquest cas serà la negra amb puntet, en comptes de la negra sola; cada temps tindrà, per tant, 3 corxeres, 6 semicorxeres, 12 fuses, 24 semifuses...

Les figures es van posar pàl·lides, especialment la negra, que no oblidem que era la **Princesa del Temps** i no suportava la idea d'haver-se d'enganxar un punt a la seva figura esvelta, cosa que sens dubte no l'afavoriria gens i la faria semblar menys elegant.... a més, va argumentar, quin avorriment dividir cada temps en tres parts; semblaria que balléssim sempre el vals, quin mareig!

Els Savis no van fer cas de les queixes de la **Princesa** i van anunciar que si les figures no volien col·laborar, els era igual; farien venir d'un altre país unes figures, que no eren gens cregudes i a qui no importaria participar en la creació d'un nou país regit pel número tres.

Així va ser com va néixer el **País del Tres**, just al costat del **País del Dos**. Els Savis van supervisar les fórmules matemàtiques i van comprovar que tot quadrés. Les figures van quedar agrupades de tres en tres, de sis en sis i els músics van començar a anar al **País del Tres** per fer un altre tipus de música; també reunien les figures en **compassos de dos, tres i quatre temps**, només que ara, **a cada temps manava la negra amb puntet**. Els grans Savis van començar a nomenar a aquests, **compassos compostos** i en canvi als que es formaven al **País del Dos** els anomenaven **compassos simples**. Tots tenien el **mateix número de temps**, però els diferenciava la divisió o **subdivisió** que es feia de **cada temps**, que podia ser en dues o tres parts. En un primer moment van tenir la idea de nomenar **Reina del País del Tres** a la rodona amb puntet, però de seguida es van adonar que en lloc de dividir un formatge, per indicar els compassos, n'haurien de **dividir un i mig!**, la qual cosa els va semblar massa complicat, sobretot quan ho haguessin d'explicar a les pobres figures que encara estaven fent Primària....

Com sempre, també van trobar una solució enginyosa i a més a més econòmica; van pensar recórrer al vell sistema de la pluriocupació i van proposar a la **Reina** de les figures (la **rodona**) que exercís també de **Reina en el País del Tres** en les estonetes lliures; d'aquesta manera s'estalviaven un sou i una complicació al fer la partició del formatge: quan volien **indicar un compàs de dos temps** en el **País del Dos**, per exemple (compàs simple), **dividien la rodona en quatre parts i n'agafaven dues (2/4)**; quan volien formar un compàs de **dos temps del País del Tres** (compost) havien de fer parts més petites d'un temps, per no haver de partir figures amb puntet; per tant, agafaven la tercera part del temps (o sigui la corxera) com a referència i dividien la rodona en 8 parts o corxeres, n'agafaven sis i les distribuïen posant-ne tres a cada temps, la qual cosa donava el trencat 6/8, en el què el número de sota indicava la divisió que fèiem de la rodona (vuitenes parts) i el de dalt les que n'agafàvem, igual que en els compassos simples; la diferència era que aquestes **sis parts no eren temps**, sinó **terceres parts de temps**

Això donava lloc a situacions divertides, en les que sis corxeres, per exemple, sonaven molt diferent en un compàs simple de tres temps que en un de compost de dos temps

Durant molts anys les figures del **País del Dos** no van voler saber res de les seves veïnes i feien com si no existissin, exceptuant la **Reina**, que hi viatjava de tard en tard per resoldre afers d'estat relacionats amb els formatges i les seves particions, com ja hem vist; les figures del **País del Tres** eren més comprensives i simpàtiques i a més eren bastant curioses; un bon dia, el grup de tres-corxeres-que-duren-un-temps

van pensar en viatjar al país del costat per veure com vivien les seves veïnes. Molt contentes van fer les maletes i s'hi van plantar; van veure que elles eren les úniques corxeres que formaven un grup de tres; les altres corxeres feien grups de dos, però no van donar-li cap importància a aquest fet

Van esperar que arribessin els músics que les feien sonar i ¡quina sorpresa tan desagradable van tenir! en veure (i sentir) que tothom creia que eren dos grups de dues corxeres a les que els havia caigut el silenci; els músics havien afegit un silenci de corxera al final i van fer-les sonar així:

- Quin horror!, -van exclamar-. Les tres corxeres s'han de fer en un sol temps, més ràpidament del que ho feu –van dir.

Els músics, recolzats per totes les figures del **País del Dos**, van puntualitzar:

- No, no; aquí on som ara, cada temps té dues corxeres; la tercera és de l'altre temps i aquí hi falta un silenci

El grup de tres-corxeres-que-duren-un-temps van tenir un gran disgust, i se'n van tornar a casa seva sense aconseguir que ningú no entengués com s'havien de fer sonar.

Aquest petit incident va estimular la curiositat de les figures del **País del Dos**, i van pensar fer una visita a les seves veïnes, creient que a elles no els passaria res de semblant. Així que un grup de dues-corxeres-que-duren-un-temps van viatjar al país del costat. Estimats amics i amigues, va ser un drama! Tan bon punt van aparèixer els músics va començar el problema; tots les confonien amb un grup de tres-corxeres-que-duren-un-temps que havia perdut el silenci; les tocaven massa ràpides, dividint el temps en tres

elles prou que van explicar i demostrar com s'havia de fer per dividir el temps en dues parts, però en aquell País tots eren boigs -deien elles- i no comprenien res més que el número tres.

Totes les figures d'un país i de l'altre van quedar molt decebudes, en veure que mai no podrien viatjar ni fer noves amistats; estaven condemnades a l'aïllament. Finalment van decidir anar a veure als Tres Savis Matemàtics perquè les ajudessin a resoldre aquest problema. Els Savis van tornar a omplir papers i papers amb fórmules matemàtiques; van trigar alguns mesos, perquè la situació era força complicada i un bon dia, per fi, van aparèixer molt contents per donar la solució:

-Cada país té un sistema diferent de dividir el temps -van explicar-, però tant en un com en l'altre l'aspecte físic de les figures és el mateix. L'únic que canvia és com es relacionen amb la **Princesa del Temps**, que és una figura diferent. Per tant, si una figura viatja a l'altre país conservant el seu aspecte, quan arriba al lloc de destí es troba amb que la confonen i li donen el valor que predomina en el país al qual arriba.

Les figures ja ho entenien, però continuaven sense albirar cap solució. Van continuar els Savis:

-Cada cop que vulgueu viatjar caldrà que us poseu un distintiu del país de procedència perquè tothom sàpiga que sou turistes; igual que els turistes sovint es disfressen per viatjar, porten banderes, barrets, i es vesteixen d'una manera estrafolària perquè ningú els confongui amb habitants del lloc que van a visitar; igualment, doncs, haureu de posar-vos una disfressa perquè els músics del país del costat conservin la durada que sempre teniu. Tots els grups de més d'una nota es posaran al cap un barret d'aquest tipus:

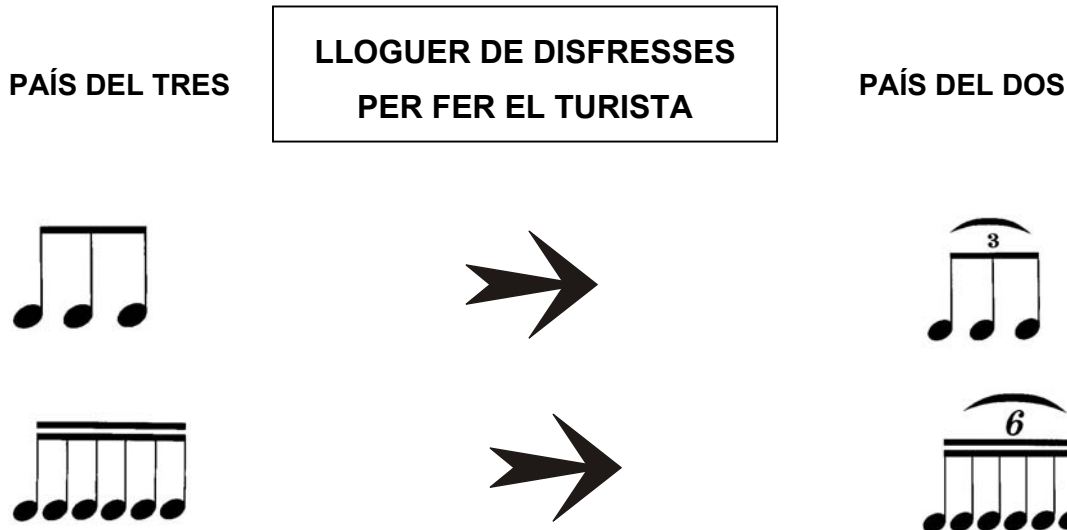
amb el número de figures en què cal dividir el temps per fer la seva durada correcta; aquests grups també tindran un nom que serà el del número seguit de l'acabament **et, doset, treset, quatret, siset, vuitet, etc.** ¹

Van fer la prova; entre mig dels dos països es va instal·lar una mena de botiga de lloguer de disfresses

**LLOGUER DE DISFRESSES
PER FER EL TURISTA**

cada grup de figures que volia viatjar passava per allí a agafar els seus distintius, que les identificaven com a habitants d'un altre país; així si anaves pel carrer del **País del Dos** i veies un grup de tres corxeres amb un barret i un 3 sobre el cap, sabies que venien del **País del Tres** i que les havies de tocar de diferent manera que si eren tres corxeres del **País del Dos**

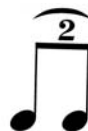
Imatge de com quedaven les figures al passar del **País del Tres** al **País del Dos**.

¹ Els historiadors creuen que això es degué a que els Savis tenien un amic que es deia Pepet, i van voler fer-li un petit homenatge. (Nota del narrador).

PAÍS DEL DOS

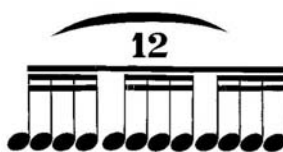
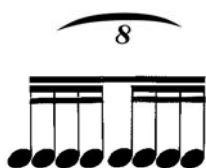
LLOGUER DE DISFRESSES
PER FER EL TURISTA

PAÍS DEL TRES

Imatge de com quedaven les figures al passar del País del Dos al País del Tres.

Això sí que va ser una solució magnífica! A partir d'aquell moment cada país es va enriquir amb les aportacions de l'altre; hi havia grups que viatjaven molt, sobretot el doset, el treset, el quatret, el siset... els grups molt nombrosos (vuitet, dotzet) no es movien gaire perquè era difícil posar-se d'acord tanta gent i perquè els costava molts calerons l'hotel

Ara era molt més divertit fer música; ja no calia anar al País del Tres per dividir el temps en tres parts; en qualsevol moment apareixia un treset que venia de visita i introduïa un nou ritme que trencava la monotonia.

Quan el treset se'n tornava a casa, passava per la botiga de lloguer de disfresses i deixava el barret i el número, perquè per circular pel **País del Tres** no li calia.

Les **figures que anaven soles**, incloses les dues Princeses, també podien passar d'un País a l'altre, sense que els calgués posar-se un número i un barret; una petita i senzilla operació de **treure's o posar-se el puntet**, segons d'on venien i a on anaven, feia que es poguessin integrar sense cap dificultat al país que visitaven, sense que ningú no s'adonés que no eren autòctones perquè duraven la mateixa quantitat de temps als dos llocs.

AL PAÍS DEL DOS, SENSE PUNTET:

AL PAÍS DEL TRES, AMB PUNTET:

Amb el temps, els Tres Savis van convidar uns grups que vivien en un país que quedava molt i molt lluny i on hi havia grups força estranys: el **cinquet**, el **setet**

aquests grups no es treien mai la disfressa, perquè eren turistes a tots dos països.

Un bon dia, quan ningú no s'ho esperava, els Tres Savis Matemàtics van proposar de fer un referèndum per decidir si les figures volien seguir amb aquest sistema de Princeses del Temps; les figures estaven una mica fartes que sempre fos la negra la que manés i van votar democràticament que totes les figures poguessin fer de Princeses del Temps..... això sí que va ser una

revolució!; el temps va continuar dividint-se en dues o tres parts, segons a quin país estaves, però de vegades la **Princesa del Temps** no era la negra sinó la corxera.....i per tant el grup de dues-figures-que-duren-un-temps ja no era un grup de dues corxeres, sinó un de dues semicorxeres.

Això volia dir també que el formatge ja no es dividia en quatre parts per formar els compassos simples i en vuit per formar-ne els compostos; es podia dividir en una, dues, setze o trenta-dues parts tant en uns com en els altres

2	3	4	6	9	12
8	8	8	4	4	4

Com podeu suposar això va ser un gran trasbals pels músics i pels estudiants de música que ja no sabien on tenien la mà dreta, però era un sistema democràtic i no van poder queixar-se molt. Sortosament això no passava sovint, perquè en el fons les figures estaven tan acostumades a que manessin les negres (amb i sense puntet) a cada país, que preferien deixar-les exercir de princeses. Deien que tot funcionava millor.

I fins aquí arriba la història de tot allò que van haver de patir les figures musicals per tal de ser més útils i fàcils de reconèixer.

I recordeu que, sempre que tingueu algun problema amb elles, podeu anar a consultar als Tres Savis Matemàtics, els quals us facilitaran, sens dubte, la solució.